

mihael

KAPELANIJA SV. MIHAELA ARKANĀELA MUP - SJEDIŠTE I RAVNATELJSTVO POLICIJE

ČETVRTA VAZMENA NEDJELJA

PASTIR DOBRI
ŽIVOT SVOJ POLAŽE
ZA OVCE

TRAVANJ

ČETVRTA VAZMENA

Ned. 21. **NEDJELJA**
Anzelmo, Román Adame Rosales

Pon. 22. Soster i Kajo, Vojmil, Leonida

Uto. 23. Juraj

Sri. 24. Fidel Simarigenski, Fides, Vjera

Čet. 25. **Marko evanđelist**

Pet. 26. Julije, Stanislav, Višnja

Sub. 27. Ozana Kotorska, Euzebijje, Jakov

MEDITACIJA

Ovčice ili glupe ovce! 3

SLUŽBA RIJEČI ČETVRTA VAZMENA NEDJELJA

ČITANJA

Pastir dobri život svoj polaže za ovce 4

HOMILIJA

Ja sam Pastir Dobri 8

KATEHEZA

Ovce i pastiri u Svetom pismu 10

Prve kršćanske zajednice:
Jeruzalem, Antiohija, Rim 12

Mali vjeronaučni leksikon 14

SPOMENDAN

Anzelmo Canterburyjski 15

NAŠI POKOJNI 16

Naslovnica: Vladimir Blažanović, *Krist dobri pastir*

Slika preuzeta s: <https://hkm-mittelbaden.de>

mihael

9/2024.

Listić Policijske kapelanije sv. Mihaela Arkandela MUP - sjedište i Ravnateljstvo policije, Godište XVIII. 2024.), broj 9 (599); četvrta vazmena nedjelja, 21. travnja 2024.

Kontakt:

vlč. **Željko Rakošec**, policijski kapelan, tel.: 22 712, 85 682;; e-mail: zrakosec@mup.hr

Vinko Bakula, pomoćnik kapelana, tel.: 22 715, 82 805;; e-mail: vbakula@mup.hr

Ovčice ili glupe ovce

Stali smo kod misionarskog poziva koji Uskrsnuli upućuje dvanaestorici, povlaštenim svjedocima susreta sa živućim. Jasno, i njima je bilo teško prepoznati ga i trebalo im je vremena da u potpunosti iskuse Uskrsnuloga.

A danas smo i mi, upravo počevši od pre-poznavanja, ploda Duha Svetoga, pozvani ponovno čitati i slušati Isusovu Riječ, u novom svjetlu Uskrsnuća.

Isus se predstavlja kao dobri pastir koji poznaje i voli svoje ovce do te mjere da bi za njih dao život. On im ne zna samo broj nego i osobno poznaje. Naše ime nije zapisano u nekome prašnjavom registratoru, zaboravljenomu u nebeskim arhivima, nego je u njegovu srcu. On nas poznaje svakoga pojedinoga. Zna sve o nama: radosti i muke, snove i slabosti, uspone i padove. Zna prilagoditi korak našem ritmu, ali zna biti uporan kada t0 naš hod ili lijenost zahtijevaju. Prati nas. Čuva. Štiti.

U miru iznova čitam taj predivan odlomak i uvjeren sam da bismo trebali ozbiljnije uzeti Isusove riječi i iskreno se zapitati tko je ili što pastir našega života i kamo nas vodi. Dopustimo toj Riječi da prodre u našu nutrinu i dajmo ime modelima, idealima i projektima koji su vodilje naših izbora.

Koga slijedimo? Koga tražimo? Kamo su usmjereni naši koraci? Kome predajemo svoj život? Dobrom pastiru koji se prema nama ponaša kao prema ovčicama ili lošim pastirima koji misle da smo glupe ovce?

To je nužna, iskonska potreba našega vjerskog hoda. No ne smijemo pasti u zlu zamku i pretpostaviti da možemo biti teroristi ili serijski ubojice, a pritom nastaviti živjeti mirne savjesti.

Lažni pastiri jako dobro znaju kako nas prevariti i zavarati - to im je posao!

Pa i mi smo sposobni ispričati hrpu laži kada se trebamo opravdavati...

Jesam li u pravu?

Hrabro, dragi prijatelji! Riječ nas poziva vrjednovati svoje projekte, želje, kakvoću odnosa, ambicije, i zapitati se slijede li oni težak i obećavajući put dobrog pastira ili široku i razočaravajuću stazu lažnih pastira.

Prvo čitanje: Dj 4, 8-12

Nema ni u kome drugom spasenja

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Reče Petar pun Duha Svetoga: »Glavari narodni i starješine! Zar mi danas odgovaramo zbog dobra djela učinjena bolesnu čovjeku? Po kome je ovaj spašen? Neka bude znano svima vama i svemu narodu Izraelovu: po imenu Isusa Krista Nazarećanina, kojega ste vi raspeli, a kojega Bog uskrisi od mrtvih! Po njemu ovaj stoji pred vama zdrav!

On je onaj kamen koji vi graditelji odbaciste,
ali koji postade kamen zaglavni.

I nema ni u kome drugom spasenja. Nema uistinu pod nebom drugoga imena dana ljudima po kojemu se možemo spasiti.«

Riječ Gospodnja

U prvom čitanju Petar odgovara glavarima židovskim koji su dovodili u pitanje ozdravljenje uzetog. On ističe da je razlika između njega i njih u tome što on vjeruje u moć Isusova imena. Po toj je moći bolesnik ozdravljen i po toj moći će svi biti spašeni. Kasnije koristi i sliku graditelja. S jedne strane ulomak pokušava židovskim vjerskim poglavarima objasniti u čemu se sastoji Božja snaga, a s druge strane radi se o kerigmatskom navještaju. U središtu Petrove poruke je temeljna evanđeoska formula: »Vi ste ga razapeli, ali ga je Bog uskrisio od mrtvih.« Ne radi se o nekoj statičnoj tvrdnji nego o dinamičnom navještaju koji ima snažne spasenjske implikacije. Isus nije uskrišen od mrtvih radi neke njegove osobne koristi, tj. radi njega samoga. Naime, njegovo je uskrsnuće postalo izvor iz kojeg izvire spasenje svake vrste. Za uzetog, spasenje je došlo u obliku ozdravljenja; za druge može doći u obliku duhovne preobrazbe. Urgentnost evanđeoske poruke je očita. Isus je ugaoni kamen građevine, temelj na kome leži sva zajednica vjernika. Ime Isusovo je jedan i jedini izvor spasenja, stoga nitko sebi ne može priuštiti toliki »luksuz« da ga odbaci.

Otpjevni psalam: Ps 4, 2.4.7.9 118, 1.8-9.21-23.26.28-29

Kamen koji odbaciše graditelji postade kamen zaglavni

Zahvaljajte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!
Bolje se Gospodinu uteći
nego se uzdat u čovjeka.
Bolje se Gospodinu uteći
nego se uzdat u mogućnike.

Zahvalit ću ti što si me uslišio
i moj postao spasitelj.
Kamen koji odbaciše graditelji
postade kamen zaglavni.
Gospodnje je to djelo:
kakvo čudo u očima našim!

Blagoslovljen koji dolazi u imenu Gospodnjem!
Blagoslivljamo vas iz doma Gospodnjega!
Ti si Bog moj – tebi zahvaljujem:
Bože moj, tebe ja uzvisujem.
Zahvaljajte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!

*Liturgija ponovno donosi psalam koji je kao nit vodilja čitavom vazmenom vremenu.
Ovaj psalam je citiran i pred Vijećem (u prvom čitanju) u svjedočenju vjere o
Gospodinovom uskrsnuću u prvim kršćanskim zajednicama.
Izvorno značenje psalma povezano je s veličanjem milosnih djela učinjenih narodu
kojima se dokončala povijest ispunjena nevoljama i tlačenjima.
U svjetlu Novoga zavjeta, psalam se povezuje s Kristom kao pobjednikom nad smrću.*

Drugo čitanje: 1Ivan 3, 1-2

Vidjet ćemo Boga kao što jest

Čitanje Prve poslanice svetoga Ivana apostola

Ljubljeni:

Gledajte koliko nam je ljubav darovao Otac: djeca se Božja zovemo, i jesmo. A svijet nas ne poznaje zato što ne poznaje njega. Ljubljeni, sad smo djeca Božja i još se ne očitova što ćemo biti. Znamo: kad se očituje, bit ćemo njemu slični, jer vidjet ćemo ga kao što jest.

Riječ Gospodnja

Ulomak iz Prve Ivanove poslanice sastoji se samo od dva retka, no dva retka koja su teološki jako bremenita. Prvi i najvažniji naglasak je ljubav Božja prema vjernicima. Druga tema je eshatološko ispunjenje. Ljubav o kojoj pisac govori je stvarateljska, tj. djelotvorna, ljubav koja preoblikuje, ona koja ljude čini djecom Božjom. Sve što se događa u životima vjernika, posljedica je činjenice da su »ponovno stvoreni« kao djeca Božja. Kao djeca Božja, oni su nova stvarnost; stoga ih ne prihvaća svijet, koji je stara stvarnost. Svijet koji je podložan grijehu prepoznaje samo one koji su njegovi i poput njega. On ne prepoznaje Sina Božjega, niti prepoznaju tu novu djecu Božju. Stoga se vjernici ne bi trebali iznenaditi ako dožive isto odbacivanje, progone, pa čak i smrt poput Isusa. Sam ulomak ne govori što je to u Isusu i u vjernicima tako teško da svijet ne može dokučiti i razumjeti. Vjerojatno se radi o tome da svijet ne može razumjeti način života koji proistječe iz vjerničkog odnosa s Bogom; način ponašanja koji je u suprotnosti sa životom koji promovira grešni svijet. I da bi se opravdali, odbacuju Krista.

Evandjelje: Iv 10, 11-18

Pastir dobri život svoj polaže za ovce

Čitanje svetog Evandjelja po Luki

U ono vrijeme: Reče Isus:

»Ja sam pastir dobri. Pastir dobri život svoj polaže za ovce. Najamnik – koji nije pastir i nije vlasnik ovaca – kad vidi vuka gdje dolazi, ostavlja ovce i bježi, a vuk ih grabi i razgoni: najamnik je i nije mu do ovaca. Ja sam pastir dobri i poznajem svoje i mene poznaju moje, kao što mene poznaje Otac i ja poznajem Oca i život svoj polažem za ovce. Imam i drugih ovaca, koje nisu iz ovog ovčinjaka. I njih treba da dovedem i glas će moj čuti i bit će jedno stado, jedan pastir. Zbog toga me i ljubi Otac što polažem život svoj da ga opet uzmem. Nitko mi ga ne oduzima, nego ja ga sam od sebe polažem. Vlast imam položiti ga, vlast imam opet uzeti ga. Tu zapovijed primih od Oca svoga.«

Riječ Gospodnja

Evandeoski ulomak koji opisuje Isusa kao pastira može se podijeliti u dva odsjeka, koja oba počinju tvrdnjom: »ja sam pastir dobri« (reci 11 i 14). U prvom Isus opisuje vanjsko ponašanje dobrog pastira, a u drugom objašnjava razloge ovoga nesebičnog ponašanja. Slika pastira i ovaca može današnjim ljudima izgledati čudna, čak i uvredljiva, budući da se na ovce gleda kao na životinje koje slušaju gospodara bez pogovora i razmišljanja. No u starini, gdje je velik dio ljudi bio nezaštićen, ta slika je govorila o sigurnosti i o odnosu između vođe i onih koje je on vodio. U prvom dijelu Isus se opisuje kao onaj koji je spreman štiti stado do te mjere da riskira svoj život. A u drugom se ta slika uzdiže na kristološku razinu. Naime, taj pastir je nutarnje povezan s Bogom. »Poznavanje« o kojem se ovdje govori nije puko poznavanje, nego se radi o nutarnjem, bliskom odnosu između Oca i Sina. Uz te teme, ulomak govori i o univerzalnosti Isusove pastirske brige. Isus je spreman brinuti se te umrijeti i za druge ovce koje, iako nisu dio njegova stada, ipak pripadaju njemu. I nakraju će biti jedno stado i jedan pastir.

Darko Tomašević, <https://www.glas-koncila.hr>

Ja sam Pastir Dobri

Viola El, *Pastir i ovce*, <https://fineartamerica.com>

Podsjećanje na Ezekiela 34:

„Brinut ću se za pravo između ovaca i ovaca“.

Razlikovanje glasova

„Ja sam pastir dobri“ - zvuči za naše uši većinom kao lijepa idila: mirni pastir koji vodi svoje stado. Za ondašnje slušatelje bilo je to posve drukčije. Za njih je taj govor vrlo odbojan i izaziva ljutnju. Isusovi protivnici, tako čitamo neposredno u nastavku ovoga Evanđelja, htjeli su Isusa kamenovati zbog njegova govora. Čemu ta uzbuđenost i ljutnja? Što su to slušatelji čuli, protivnici i pristaše Isusovi, i na što ih je sve to podsjetilo kada se Isus naziva „dobrim pastirom“?

„Dobri Pastir“ - to je najavljeni i očekivani Mesija, Krist, Spasitelj svijeta, koji ljude izvodi iz vlasti bestidnih i sebeljubivih pastira, koji narod guraju u propast. To je to što su ljudi tada čuli, a moćnici nisu htjeli čuti i zato su ga htjeli kamenovati: Isus je Mesija, Knez mira i pravednosti koji dolazi.

Bez sumnje, slušatelji koji su se podsjećali na Ezekiela, nisu samo slušali kritiku zlih pastira, nego i kritiku ovaca, koja slijedi neposredno nakon toga: „A vama, ovce moje, ovako govori Jahve Gospod: Evo me da sudim između ovce i ovce, između ovnova i jaraca“ (Ez 34,17). Najprije prekora Bog, Gospodin, oholost i bezobzirnost ovaca (Ez 34,18-19). Zatim veli dalje: „Evo me da sudim između ovce pretile i mršave! Jer bokovima i plećima, budući rogovima, slabe ovce guraste dok ih ne izguraste. Ja ću izbaviti ovce svoje da više ne budu plijenom i sudit ću između ovce i ovce.“ (Ez 34,20-22). Većinom se taj vid govora o dobrom pastiru prečuje. Šteta. Jer nije samo riječ o moćnicima, jesu li dobri ili loši pastiri, nego se i oni koji se ne ubrajaju u moćnike moraju pitati nisu li možda postali „pretila ovca“ na račun drugih, pa Dobri Pastir mora uzeti u zaštitu one slabe ovce.

Razlikovanje glasova

„Moje ovce slušaju moj glas«, stoji u današnjem Evanđelju. Pitanje koje se postavlja nama: „Poznajemo li mi njegov glas i slušamo li ga?“ Koji glas mi slušamo? Ima mnogo glasova, u nama i oko nas, koji nas mame, obećavaju sreću i spas. Možemo li između njih razabrati i čuti glas Dobroga Pastira? I vjerujemo li tom glasu? Kako mogu razlikovati? Ima u nama glasova koji mi šapuću: „Najbolje za tebe je zadobiti moć i vlast nad drugima, staviti vlastitu korist i prednost ispred svega drugoga, u borbi za konkurentnost očuvati nadmoćnost, stajalo koliko mu drago. Najbolje je da nemaš nikakva obzira prema onima koji u borbi za moć, prednost, nadmoć ne mogu s tobom držati korak.“ Postoji u Isusovu smislu, u smislu „dobroga pastira«, u nama i drugi glas koji nas potiče gledati na one koji nemaju nikakve šanse u borbi za moć, koji su osiromašeni i podliježu u okrutnoj borbi za konkurentnost. Glas Dobroga Pastira upućuje nas boriti se za njih i imati sućuti za nevoljne u svijetu; da se okrećemo od njih i da ne budemo okrutni prema njima. Glas Dobroga Pastira daje nam osjećaj da možemo razlikovati jesu li ekonomske sile i zakoni koji nas pritišću stvarno zakoni ili su političke i ekonomske opcije moćnika na račun nemoćnih, koji se ne mogu braniti niti sami sebi mogu pomoći, gdje se zapravo neprijateljstvo prema

ljudima prikriva tobožnjom stvarnom ekonomskom situacijom. Glas Dobroga Pastira upućuje nas da nikoga ne prepustimo propasti i da izdržim i ostanemo tu u mračnom klancu kojim trebamo proći. Glas Dobroga Pastira upućuje nas da i onda vjerno izdržimo kada čovjeku ne ostaje ništa drugo nego suosjećajni vapaj: „Ti pastiru Izraelov počuj... pokaži svoju moć i dođi nam u pomoć. Bože!“ (Ps 80,2). Glas Dobroga Pastira zapovijeda nam da držimo budnom i u nadi svoju čežnju za mirom i pravednošću u svijetu za sve ljude bez iznimke.

Slijediti Dobroga Pastira

Slijediti Dobroga Pastira, ići za njim, unatoč svim zavodljivim glasovima, može nam priuštiti nevolje: da požanjemo proturječje, da budemo ismijani, daje naš trud uzaludan. Ali veliki je zadatak pred nama, naime da u našoj zemlji i u cijelom svijetu držimo budnom čežnju za istinitošću i pravednošću, za solidarnošću i slobodom kao i volja za mirom i poštivanjem ljudskoga dostojanstva bez iznimke. Stoga je važno slušati glas Dobroga Pastira i slijediti njega, usprkos svemu proturječju i svim protivštinama, i pouzdati se u to da nas on vodi i upućuje prema pravednosti, solidarnosti, miru i spasu za sve ljude.

Ovce i pastiri u Svetom pismu

Od domaćih životinja sisavaca Biblija spominje dosta njih, i biblijski ljudi su ih koristili prije svega kod obrađivanja zemlje. Najčešće domaće životinje su bile ovce i koze koje jako dobro podnose suhu i vruću klimu Bliskog istoka. Od svih prednjače ovce koje su bile možda najkorisnije životinje

Životinje su prisutne na stranicama Svetog pisma od početnih do završnih stranica. Na početku, u Knjizi Postanka, Bog je stvorio „svakovrsnu zvjerad, stoku i gmizavce svake vrste” (Post 1,25), a na kraju će Bog poraziti đavla i zvijer (Otk 20,10). Bog je životinje stvorio prije samog čovjeka, tako da im je čovjek davao imena (Post 2,19-20). Nakon prvog grijeha, Bog je bio taj koji je čovjeku i ženi načinio odjeću od životinjskog krzna (Post 3,21). Moglo bi se reći da su životinje pratile i prate čovjeka tijekom cijelog njegova postojanja. One su čovjeku pomagale kod obrađivanja polja, kod nošenja tereta, njih je čovjek koristio za prehranu, njihovom kožom se odijevao, čak se krv životinja koristila kao zadovoljština za grijeh čovjekove.

U Svetom pismu se izričito spominje skoro stotinjak životinja. S tim da treba reći da to nije popis svih sisavaca koji se mogu naći na području Svete Zemlje. Čitajući Sveto pismo, čovjek može ostati iznenađen pojedinim životinjama te se upitati što je to Behemot, Levijat, Lilit

Ovce i janjci za posebne prigode

Što se tiče životinja u Bibliji, jednu stvar treba naglasiti, a to je da je ponekad vrlo teško sa stopostotnom sigurnošću identificirati pojedine životinje u Bibliji, tj. točno prevesti što pojedine hebrejske riječi znače. Razni prijevodi nude razne mogućnosti. Razlog tome je što je točno značenje hebrejskih riječi izgubljeno tijekom povijesti, pa prevoditelji pokušavaju donijeti opis koji odgovara istom rodu životinja. Tako se recimo i u hrvatskim prijevodima Izl 25,5 jednom kaže da je koža od „pliskavice”, drugi put od „fine kože”; treći put da je koža od „morske krave”; četvrti put od „kože jazavčje”. Pojedine vrste životinja su i izumrle, te se danas pokušava donijeti opis koji bi odgovarao dotičnoj životinji ili nekoj sličnoj.

Od domaćih životinja sisavaca Biblija spominje dosta njih, i biblijski ljudi su ih koristili prije svega kod obrađivanja zemlje. Najčešće domaće životinje su bile ovce i koze koje jako dobro podnose suhu i vruću klimu Bliskog istoka. Od svih prednjače ovce koje su bile možda najkorisnije životinje.

Ovce (hebrejski *kebeš*), koje se u Bibliji spominje oko 750 puta, su se prije svega uzgajale radi vune, koja je bila vrijedna trgovačka roba, i njom se čak plaćao danak. Tako 2 Kr 3,4 ističe: „Meša, kralj moapski, bio je stočar i slao je izraelskom kralju u danak stotinu tisuća janjaca i vunu od stotine tisuća ovnova.”

Koliko su ovce bile važne pokazuje i primjer striženja ovaca (koje se radilo tijekom travnja – svibnja), što su biblijski ljudi doživljavali kao „svečanost”, a to potvrđuje i zgoda o Nabal i Davidu (vidi: 1 Sam 25,2. Ponekad je svečanost i graja kod striženja ovaca bila i prigoda za ubojstvo, kao što je opisano da je Abšalom ubio svojeg brata Amnona – 2 Sam 13,23-30). Uz vunu, ovčje meso se koristilo za hranu, a krzno za odijevanje. Od ovaca se koristilo i mlijeko i mliječne prerađevine, kao i rogovi, a izmet se koristio kao gnojivo. Primjer domaćinstva i dobrodošlice gostima bio je klanje janjeta i objedovanje istoga. Međutim, ovce i janjci nisu bili svakodnevna hrana, nego hrana za posebne prigode.

Prvo zanimanje „pastir”

Budući da su ovce bile lak plijen za divlje životinje, Biblija je često isticala važnost pastira koji se brine za stado i koji ga štiti. Dužnost pastira je bila naći dovoljno hrane i vode za svoje ovce. Stoga se u istočnjačkoj kulturi često koristila i slika kralja koji je „dobri pastir” svojeg stada. Psalam 23 čak poistovjećuje dobrog pastira s Bogom ističući da je „Gospodin pastir moj, ni u čem ja ne oskudijevam”.

Slika Boga kao pastira mogla je potjecati još od izraelskog boravka u pustinji gdje je Bog taj koji ih je štatio. Iako se Bog u Starom zavjetu rijetko naziva pastirom, taj koncept je bio čest i uobičajen tijekom izraelske povijesti. Kao što je rečeno, i narodne vođe su smatrane pastirima, iako je u svijesti bilo da je Bog bio prvotni pastir.

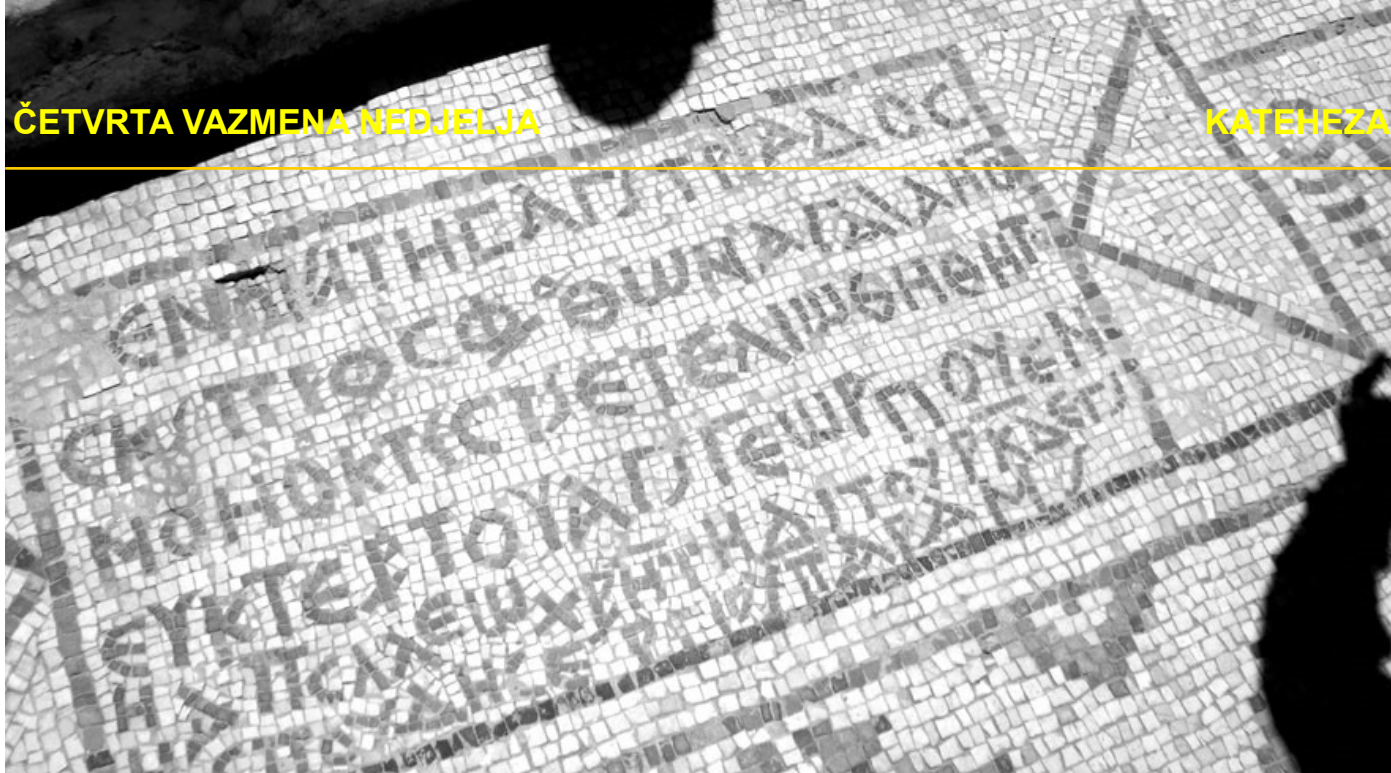
Zanimljivo je da se u Bibliji ni za jednog izraelskog kralja ne kaže izričito da je bio pastir; ipak se ova titula implicitno primjenjuje na Davida kad se u 2 Sam 5,2 kaže da je on „pasao izraelski narod”. Koliko su ovce bile važne za biblijskog čovjeka pokazuje i činjenica da je prvo zanimanje koje se spominje u Bibliji, bilo upravo „pastir” (Post 4,2 – Šarićev prijevod).

Biblija čak govori da je dobri pastir ovce poznavao po imenu, a one su prepoznavale njegov glas, a on je čak bio spreman dati svoj život za njih (ovu sliku Isus upotrebljava za sebe – vidi: Iv 10,1-15).

Slika Isusa kao pastira pojavljuje se na samom početku, kod njegova rođenja, kada se Isusu, drugom Davidu, pastiri pored Betlehema idu pokloniti kao kralju „mira” (Lk 2,8-20), a upravo je David onaj s kojim će Bog sklopiti „mir” u Starom zavjetu (vidi: Ez 34,23-25).

Slika ovaca i pastira se koristi i za kraj svijeta u Mt 25,31-33: „Kad Sin Čovječji dođe u slavi i svi anđeli njegovi s njime, sjest će na prijestolje slave svoje. I sabrat će se pred njim svi narodi, a on će ih jedne od drugih razlučiti kao što pastir razlučuje ovce od jaraca. Postavit će ovce sebi zdesna, a jarce slijeva.”

Isusa kao dobrog pastira moraju slijediti i njegovi nasljednici u prvoj Crkvi koji moraju pâsti stado i nadgledati ga oduševljeno, te biti uzori stada (usp. 1 Pt 5,2).

Prve kršćanske zajednice: Jeruzalem, Antiohija, Rim

Antiohija sirijska (Dj 11, 19-21)

Kršćanski pokret je jačao i izvan Palestine. Antiohija (Antiohija je grad na jugu Turske (današnja Antakya), smješten na rijeci Orontu i u ono vrijeme jedan je od najvećih gradova Istoka. Udaljena je oko 35 km od mora a u helenističko je doba pripadala Siriji. To je treći po veličini grad Rimskoga Carstva (nakon Rima i Aleksandrije), sirijska metropola, bila je prva kršćanska zajednica nastala od pogana i prvi misijski centar (Etiopski komornik, kojega je krstio Filip, prvi je pogani primljen u kršćansku zajednicu. (Dj 8,26-39)) Imala je osobitu važnost prvih stotinu godina povijesti kršćanstva, jer među njezinim zidinama evanđelje nije bilo samo napisano (Smatra se da je Mt evanđelje napisano prije 70. g. u Antiohiji, kada su Rimljani razorili Jeruzalem. Usp. Harrington 1983, 161-189.), nego je i doživjelo iskustvo prve inkulturacije u helenskom svijetu. Kada Dj 11,19-30 govore o Crkvi u Antiohiji spominju judeo-kršćane, koji su nakon Stjepanova mučeništva (oko 34. g.),

napustili Jeruzalem i sklonili se u Antiohiju, gdje propovijedahu i Grcima navješćujući Evanđelje. Time je Stjepanovo mučeništvo uzrokovalo raspršenje vjernika i ujedno postala prilika za širenjem kršćanstva. Dakle, prvi kršćani u Antiohiji su iz helenističkog kulturnog svijeta. Tako već u Antiohiji, u poganskom okruženju, dolazi do izražaja univerzalnost kršćanstva. Upravo tu nastaje kršćanska zajednica puna života, otvorena prema svima i daleko od judeo-kršćanske Crkve. U Antiohiji je neko vrijeme boravio i propovijedao evanđelje apostol Petar, zatim Pavao i Barnaba. Osobito se svojim radom istakao Barnaba, koji je ubrzo doveo i apostola Pavla da surađuje s njim u Antiohiji. Ubrzo će Crkva u kozmopolitskoj Antiohiji postići velik ugled ne gubeći zajedništvo s jeruzalemskom Crkvom-majkom. Dj 12,24 kažu da je Riječ Božja rasla i širila se. Pavao će kasnije napisati da je Bog njegovim djelom otvorio poganima vrata vjere. (Dj 14,27)

Nisu samo Apostoli, čiji je glavni zadatak bio naviještati evanđelje, širili evanđelje, nego je bilo i drugih učenika koji su se osjetili pozvanim naviještati Riječ drugima. Olakšavajuća okolnost propovijedanja u Antiohiji bila je nazočnost relevantne

židovske zajednice u gradu koja je govorila grčkim jezikom (helenisti), vjerojatno pristiglih iz Jeruzalema sa željom da se nastane u jednom velikom gradu (Povjesničari smatraju da je židovska zajednica u Antiohiji već od III. st. pr. Kr.). Pogani ovoga grada (nazvani Grci) prihvatili su evanđelje (Dj 11,19-26), a židovska Crkva postala je "katolička" (Tamo gdje se pojavi biskup, ondje neka bude i vjernički skup, kao što tamo, gdje je Isus Krist, ondje je Katolička crkva. Ignacije Antiohijski, Poslanica Smirnjanima VIII, 2.). Poput Cezareje, i u Antiohiji je nastajala zajednica bez prehrambenog i društvenoga tabua, otvorena prema svima.

Predmet evanđeoskog naviještanja "Isus je Gospodin" (Ἰησοῦς κύριος) bio je pravi objekt zdrave kateheze i binom koji zvuči kao slogan. Takve riječi su izgovarane u ambijentu Antiohije, gdje su štovana božanstva poput Apolona, Dafne, Artemide i dr. Ovaj poklik relativizirao je ljudsku moć i poništavao svako idolopoklonstvo.

Kršćanska zajednica Antiohije nije bila samo brojna, niti je izgledala kao židovska sekta, nego su se tamo kršćani (Χριστιανοί) prvi put nazvali tim imenom (...χρηματίσαι τε πρώτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς (...te se u Antiohiji učenici najprije prozvaše kršćanima), (Dj 11,26).). Vjernicima je to ime drago jer ih podsjeća da pripadaju Kristu. Pod "kršćanskim" imenom vjernici su se mogli osjetiti skupinom koja se razlikuje od židovstva. Rezultat je bio taj da je Crkva u Antiohiji ubrzo premašila važnost one u Jeruzalemu, ne umanjujući joj primat.

Čitajući stranice Dj može se uočiti jedna nova činjenica koja učvršćuje zajedništvo između Antiohije i Jeruzalema. U Antiohiji se prvi put skupljala milostinja za drugu crkvu – onu u Jeruzalemu: tu je nastala prva podjela u Crkvi. U Antiohiji nastaje prvo "poslanje", čime je grad postao mostobran prema poganskom svijetu. Odavde je započelo misionarenje Crkve, tj. evangelizacija trima apostolskim putovanjima Pavla (Dj 12,25), što je plod zrele odluke odgovornih u antiohijskoj Crkvi.

U Antiohiji je došlo do sukoba između apostola Petra i Pavla. Naime, problem je nastao (Gal 2,11) zbog toga što su neki kršćani judeo-kršćani tražili da kršćani poganskog podrijetla izvršavaju židovski zakon. Ovaj teološki problem je riješen u Jeruzalemu oko 50. g. na tzv. apostolskom saboru, na kojemu je, mišljenjem apostola i starješina, odlučeno da kršćani iz poganstva načelno nisu podvrgnuti židovskom (Mojsijevom) zakonu (Dj 15,6). Ova taktična odluka olakšala je prihvaćanje kršćanstva (Na saboru su tada prvi put spomenuti "starješine" (presbuteroi), a prije toga i "sedmorica đakona". Ovim je zaokružen hijerarhijski poredak jeruzalemske općine koji potpuno funkcionira: apostol-biskup, prezbiteri i đakoni.).

Mali vjeronaučni leksikon

Opat

Opat, latinski *abbas*, od hebrejskog i aramejskog *'abba: otac*. U katoličkim monaškim redovima (benediktinci, kartuzijanci, premonstratenzi i dr.), poglavar samostana koji ima status opatije. Obično se bira doživotno i izravno je odgovoran papi. Imao je pravo aktivnog sudjelovanja na ekumenskim koncilima. Simboli: opatski štap i mitra.

Katolički prelat koji upravlja nekim mjestom, župom ili teritorijem neovisno o biskupu.

Župnikov naslov u gradu u kojem je prije stolovao biskup (Skradin, Trogir, Korčula).

Opat primas, latinski *abbas primas*, vrhovni poglavar benediktinskog reda. Od 1893. na čelu je Anselmianuma i koordinira Savez benediktinskih samostana. Nema izravne jurisdikcije nad benediktinskim samostanima, po čemu se benediktinci razlikuju od ostalih katoličkih redova, koji imaju generalnog poglavara u Rimu.

Opatica Predstojnica ženskoga benediktinskog (cistercitskog i trapističkog) samostana koji ima rang opatije.

Opatija

Opatija, latinski: *abbatia*, u katolicizmu, samostanska monaška zajednica kojom upravlja opat ili opatica. Imaju je uglavnom benediktinci i njihovi ogranci (cisterciti, fejtantinci, mauristi i trapisti). Po Benediktinskom pravilu mora imati najmanje 12 monaha ili monahinja. Njezina filijala naziva se priorat ili priorija.

U početcima cenobitskog redovništva opatija je skup koliba na samotnu mjestu. Zatim oko dvorišta, kapele ili crkve nastaje građevina opasana zidom. Plan se postupno razvijao i uključivao dogradnje (gospodarske zgrade i radionice), što je omogućilo opatiji samostalan gospodarski život. Benediktinski samostani (Monte Cassino, 529) građeni su uglavnom po istoj shemi. Uz crkvu, najčešće bazilikalnog tipa, nalazile su se, oko klaustera, klauzurne prostorije (redovničke sobe), kapitularna dvorana, knjižnica sa skriptorijem, opatov stan, škola. U dograđenim krilima bile su radionice, spremišta, bolnica, ljekarna, kupaonice i gostinjac. U okolici je bio opatijski posjed (šume, livade, oranice, vinogradi, ribnjaci). Od VI. do XIII. st. opatije su duhovna i gospodarska središta zapadnoga kršćanskog svijeta, pravi redovnički polisi u malom. Glavne opatije: Monte Cassino, Monreale, Cluny, Citeaux, Clairvaux, Fenilliant, Saint-Maure, Trappe, Mont-Saint--Michel, Port-Royal, Lorsch, Fulda, Sankt Gallen, Westminster, Salsberv.

Najstarije su opatije u Hrvatskoj Rižnice pod Klisom (IX. st.) i Sv. Krševan u Zadru. Unatoč crkvenim zabranama opatijama su često upravljali neredovnici izvana (svećenici i laici), zvani komendari (komenda).

U doba reformacije opatijske su posjede konfiscirali protestantski vladari. Za Francuske revolucije mnoge su opatije bile razorene, a posjedi konfiscirani. U drugoj polovici XIX. st. preostale opatije ponovo se obnavljaju i postaju središta kontemplativnog života.

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.

Anzelmo Canterburyjski

21. travnja

Anzelmo Canterburyjski (Anselmus Cantuarensis), benediktinac, crkveni naučitelj, prvi veliki originalni filozof srednjega vijeka, „otac skolastike“ rodio se 1033. u talijanskom gradu Aosti (tada Burgundija). Njegova majka Ermenberga bila je u srodstvu sa savojskim grofovima, a otac Gundulf bio je rodnom iz Lombardije. S 15 godina želio se posvetiti

U rodnom gradu živio je do 1056. Nakon majčine smrti došao je u sukob s ocem, napustio dom i tri godine lutao po Francuskoj. U normandijskom gradu Becu (Le Bec-Hellouin, departman Eure) živio je tada kao prior benediktinske opatije glasoviti znanstvenik Lanfranc, koji je kasnije postao nadbiskup u Canterburyju.

Glas o njemu privukao je Anzelma u Bec, a Lanfranc je odmah uočio izvanredne Anzelmove sposobnosti i podučavao ga s velikim uspjehom. Godine 1060. Anzelmo je postao benediktinac, tri godine kasnije samostanski prior, a 1078. opat u Becu. Naslijedio je Lanfranca 1093. kao nadbiskup Canterburyja (Kent, jugoistočna Engleska). Borio se za crkvena prava protiv engleskih kraljeva i zbog toga je dvaput bio prognan. Žestoko se protivio robovlasništvu.

Proslavljeni filozof i teolog, zauzimao se za razumsko shvaćanje vjere. Po njemu, razumijevanju nije svrha proizvesti vjeru, jer ona je već tu, nego je svrha vjere da dođe do punog razumijevanja same sebe kao čina i sadržaja: „Vjerujem da bih razumio“ („Credo, ut intelligam“).

Dao je poznati ontologijski dokaz za Boga iz pojma o Bogu kao „Onome od čega se ništa veće ne da misliti“ ili „Bog je najsavršenije biće, dakle i postoji“. U filozofiji je raspravljao o ispravnom shvaćanju pojmova istine, pravednosti i slobode.

Plodan pisac, napisao je niz filozofskih i teoloških djela, većinom u obliku dijaloga, od kojih su najvažnija „Razgovor sa samim sobom“, „Zašto je Bog postao čovjekom“, „O istini“, „O slobodi volje“ i „O padu đavla“.

Njegova pisma (više od 400) odražavaju mnoge probleme njegova vremena. On je jedan od tvoraca žive srednjovjekovne proze, gdje ritam slijedi tijek misli.

Po svjedočenju suvremenika „najljubazniji čovjek svoga vremena“, posljednje tri godine života proveo je u miru i spokoju.

Premинуo je u Canterburyju 21. travnja 1109.

Svetim ga je 1492. proglasio papa Aleksandar VI., a naučiteljem crkve („Doctor magnificus“, „veličanstveni doktor“) 1720. papa Klement XI.

NAŠI POKOJNI

MILENKO ĆURČIĆ,

PU splitsko - dalmatinska, Split, 21. travnja 1994.

VLADIMIR MATAŠIN,

PU zagrebačka, 21. travnja 1995.

ANTON STIPETIĆ,

PU karlovačka, u službi, Ogulin, 24. travnja 1995.

STJEPAN ZEBIĆ,

PU brodsko - posavska, Bodegraj, 25. travnja 1996.

POČIVALI U MIRU!